

Ārlietu ministrija

Valsts prezidentes runa ANO 61. Ģenerālajā asamblejā 2006.gada 19.septembrī, Ņujorkā, ASV

Publicēts: 02.12.2014.

Prezidentes runa ANO 61. Ģenerālajā asamblejā 2006.gada 19.septembrī, Ņujorkā, ASV

(runas tulkojums latviski, teikta angļu valodā)

Prezidentes kundze,

Ģenerālsekretāra kungs,

Ekselences,

Dāmas un kungi!

Iesākumā es gribētu apsveikt Melnkalnes Republiku ar neseno iestāšanos Apvienoto Nāciju Organizācijā. Mēs pilnībā izprotam jums priekšā stāvošos izaicinājumus un no sirds vēlam jums panākumus drošas un pārticīgas valsts izveidē!

Es vēlos sirsnīgi pateikties Ģenerālās asamblejas 60. sesijas prezidentam Janam Eliasona kungam par viņa aizrautīgo darbu un prasmīgo vadību pēdējā gada laikā. Tagad mēs ar prieku gaidām sastrādāšanos ar šīs Ģenerālās asamblejas sesijas prezidenti Haya Rashed Al Khalifa kundzi, un es apsolu viņai nedalītu Latvijas atbalstu.

Pirms gada mēs atzīmējām ANO 60. gadadienu, izstrādājot tālejošu reformu plānu, lai sekmētu šīs organizācijas atbilstību 21. gadsimta vajadzībām. Dažu pēdējo gadu laikā vēl nepieredzētā līmenī ir audzis ANO miera uzturēšanas, humānās palīdzības un cilvēktiesību operāciju apjoms. Taču ar to vēl ir par maz, lai apmierinātu to miljoniem cilvēku vajadzības, kuriem steidzami nepieciešama nopietna Apvienoto nāciju organizācijas palīdzība.

Ir daudz globāla mēroga jautājumu, kas prasa mūsu steidzamu un saskaņotu uzmanību. Sasniegt Tūkstošgades attīstības mērķus un samazināt nomācošo nabadzību, kas grauj miljardiem cilvēku dzīves uz šīs planētas, - to mēs spēsim tikai apvienojot resursus un centienus cilvēces kopējā labuma vārdā. Mums jāstrādā kopīgi, lai apturētu slimību izplatību un vērstu atpakaļ pasaules vides iznīcināšanu.

Mēs varam būt gandarīti par to, ka ir jau sperti vairāki nopietni un nozīmīgi soļi, lai atvieglotu pasaules trūkcietēju likteni. Šiem svarīgajiem soļiem ir jārod turpinājums citos pasākumos, lai palīdzētu pasaules nabadzīgākajām valstīm kļūt pašpietiekamākām. Tai pat laikā jaunattīstības valstīm ir jādara viss, kas ir to spēkos, lai iedibinātu labu pārvaldi, stiprinātu savas institūcijas, ievērotu likuma varu un atbalstītu privātā sektora aktivitāti, kas ir ilgtspējīgas ekonomikas attīstības mugurkauls.

Ir vērts uzsvērt to, ka Apvienotās nācijas ir darbojušās kā efektīvs instruments tajās valstīs, kuras ir apliecinājušas politisko gribu pilnībā sadarboties ar ANO programmām un piedāvājumiem nabadzīgo iedzīvotāju dzīves uzlabošanai. Tai pat laikā ir tikusi apšaubīta ANO operāciju efektivitāte, un ne bez iemesla. Nabadzības mazināšanai un izvirzīto mērķu sasniegšanai ir nepieciešamas novatoriskākas pieejas. Tostarp mums efektīvāk jāpielieto informācijas un komunikāciju tehnoloģijas un labāk jāizmanto jaunāko tehnoloģisko sasniegumu sniegtās iespējas.

Es atceros priecīgo satraukumu, kāds valdīja Tūkstošgades galotņu sanāksmē 2000. gadā, kad mēs pieņēmām Tūkstošgades deklarāciju. Virzība ceļā uz šo Tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanu, diemžēl, joprojām ir nepieņemami lēna. Citu starpā

joprojām īpaši satraucoši ir statistikas rādītāji par zidaiņu mirstību un māšu veselību. Miljoniem mūsu līdzcilvēku nav pieejams tīrs dzeramais ūdens, nemaz nerunājot par modernākām ērtībām. Mēs nevaram palikt vienaldzīgi, kad ir tik daudz darāmā.

Daudzās pasaules vietās nabadzības radītajam postam vēl pievienojas tādas graužošas un nāvējošas slimības kā HIV/AIDS, tuberkuloze un malārija. Lai gan jau daudz kas ir paveikts, šo sērgu izplatības ierobežošanā, ir jāizvērs plašākas partnerattiecības, iesaistot tajās papildus dalībniekus.

Pirms dažām dienām ANO dalībvalstis noslēdza augsta līmeņa dialogu par starptautisko migrāciju un attīstību. Pēdējos gados dramatiski pieaugošais nelegālās migrācijas līmenis ir uzlicis lielu slogu starptautiskajai bēgļu un patvēruma meklētāju aizsardzības sistēmai. ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos (UNHCR) aktivitātes ir jāsaskaņo ar reģionālajiem sadarbības centieniem migrācijas jomā, lai padarītu šo darbu efektīvāku.

Prezidentes kundze,

Pēdējo gadu laikā mums ar dziļu nožēlu ir nācies novērot, ka terorisms turpina apdraudēt starptautisko mieru un drošību. Tāpēc es apsveicu neseno vienošanos par Globālo pretterorisma stratēģiju un aicinu ANO dalībvalstis pastiprināt savus centienus, lai vienotos par Visaptverošu pretterorisma konvenciju.

Jāizsaka nožēla par to, ka pēdējā gada laikā mēs neesam būtiski pārvirzījušies uz priekšu atbruņošanās un masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšanas jomā. Tas ir vitāli svarīgi pasaules mieram un drošībai, un es mudinu visas ANO dalībvalstis apliecināt savu gribu virzīties uz priekšu straujāk.

ANO ir strauji un efektīvi jāreaģē uz bruņotiem konfliktiem. Mums ir jācenšas attīstīt ANO miera uzturēšanas centienus par efektīvāku un pieņemtāku kolektīvās drošības instrumentu. ANO pārāk bieži ir izrādījusies nespējīga novērst genocīdu un ilgstošu asinsizliešanu: Kongo, Ruandā, bijušajā Dienvidslāvijā un Darfūras reģionā Sudānā. Pēdējo desmit gadu laikā ir četrkāršojies ANO miera uzturēšanas operāciju apjoms, taču ar to, iespējams, vēl nepietiek. Pieprasījumu pēc straujas reaģēšanas aktivitātēm nevar apmierināt vienīgi ar Apvienoto nāciju instrumentiem; tas prasa efektīvāku ANO un reģionālo organizāciju partnerību.

Vissvaigākais piemērs, kas pierāda saskaņotu miera uzturēšanas centienu nepieciešamību, ir šīs vasaras traģiskā notikumu ķēde Izraēlā un Libānā. Miera uzturēšanas centieni var sekmēt risinājumu rašanu, taču nevar tos uzspiest. Irākā un Afganistānā, kā arī neatrisinātajā izraēliešu un palestīniešu konfliktā neiestāsies paliekošs miers, kamēr visas puses neatteiksies no vardarbīgiem līdzekļiem politisko mērķu sasniegšanai. Paliekošam atrisinājumam ir nepieciešama visu reģionā iesaistīto pušu politiskā griba sarunu ceļā godprātīgi tiekties uz ilgspējīgu kompromisu, kura rezultātā droša Izraēlas Valsts pastāvētu līdzās neatkarīgai Palestīniešu Valstij.

Šajā brīdī ANO ir unikāla iespēja uzņemties vadošo lomu miera nodibināšanā. Mēs ļaunjamies, ka nesen nodibinātā Miera atjaunošanas komisija palīdzēs valstīm, kuras atstāj konfliktus pagātnē, netikt ievilkām tajos atpakaļ, un ceram, ka šī Komisija sekmēs atjaunotnes procesus pēc konfliktiem un ilglaicīgu attīstību reģionos, kuri cietuši no karadarbības.

Līdztekus miera un drošības veicināšanai un nabadzības mazināšanai, cilvēktiesību aizsardzība ir viena no ANO galvenajām misijām. Nesen nodibinātā Cilvēktiesību padome, cerams, ļaus ANO straujāk un efektīvāk reaģēt situācijās, kad tiek apdraudētas cilvēktiesības. Cilvēktiesību padomei ir patiesi jāuzņemas vadošā loma, lai atjaunotu uzticību Apvienotajām nācijām kā šīs vispārcilvēciskās vērtības sargam, aizstāvim un veicinātājam.

Tomēr Cilvēktiesību padomes efektivitāte ir pilnībā atkarīga no ANO dalībvalstu politiskās gribas un rīcības. Mums ir jādarbojas kopā, lai nodrošinātu, ka šī jaunā institūcija, uz kuru mēs esam likuši tiek lielas cerības, patiesi kalpo mērķim, kuram tā tika radīta.

Prezidentes kundze,

Šajā sesijā mums priekšā stāv sarežģīts uzdevums virzīt uz priekšu Apvienoto nāciju reformu. Mums ir jāpieņem tas, ka nevienai ANO dalībvalstij neizdosies iegūt pilnīgi visu, ko tā vēlas no šī reformu procesa. Dalībvalstis nebrīdi nedrīkstētu uzlūkot diskusijas par šīm nepieciešamajām reformām kā nulles summas spēli. Ir iespējams panākt risinājumus, no kuriem visi būtu ieguvēji. Tiesa, tas prasa lielas pūles un pacietību, taču tas ir paveicams.

Ir dabiski, ka dažādām valstīm ir atšķirīgas prioritātes un izpratne par draudiem. Tā ir realitāte. Tieši šī iemesla dēļ mums ir nepieciešama ANO kā centrālā satikšanās vieta, kurā var noskaidrot mūsu kopīgās intereses, kā arī ietverošā un demokrātiskā veidā izstrādāt kopīgus plānus. Šobrīd īstenotās ANO reformas ir nepieciešamas mūsu visu labumam un mums visiem, bez izņēmuma.

Apvienoto nāciju organizācijas ietvaros noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem ir vienreizēja legitimitāte, morāls svars un politiskā autoritāte. Tomēr nav noslēpums, ka gandrīz 200 dalībvalstu organizācijā lēmumu pieņemšana mēdz ieilgt. Taču, neskatoties uz līdzšinējo mokoši lēno ANO reformu gaitu, pēdējā gada laikā ir panākts ievērojams progress. ANO ir vitāli svarīgi turpināt tiekties vairojot uzticību un labu gribu visās mūsu nācijās, jo citādi rīkoties mēs nedrīkstam.

Esam nonākuši pie vispārējas sapratnes, ka ir pienācis laiks nopietnai ANO pārvaldes sistēmas pārveidei. Lai ANO sistēma spētu pielāgoties jauniem izaicinājumiem, tai ir būtiski nepieciešams efektīvs Sekretariāts. Pagaidām ir sperti tikai pirmie soļi Apvienoto nāciju pārveidē par efektīvāku un pārskatāmāku organizāciju. Ir pienācis laiks nozīmīgām izmaiņām, un es ceru, ka šajā 61. sesijā mēs sasniegsim taustāmus rezultātus.

Mandātu pārskatīšana ir vēl viens būtisks reformu procesa elements, kurā mūsu cerības bija augstākas, nekā sasniegtie rezultāti. Tikai neliela daļa mandātu ir sašķiroti, un joprojām ir neatrisināts jautājums, ko ar tiem darīt. Mums ir enerģiski jāvirzās tālāk, paturot prātā, ka šī nav pašmērķīga izdevumu samazināšana, bet gan nepārtraukts organizācijas darba kvalitātes un efektivitātes uzlabošana nepieciešams process. Racionāla resursu un efektīva līdzekļu izmantošana ļaus mums izdarīt vairāk ar ANO rīcībā esošajiem resursiem, izvairoties no darbu dublēšanās.

Prezidentes kundze,

ANO dalībvalstīs pastiprinās viedoklis, ka nepieciešams atdzīvināt un padarīt efektīvāku Ģenerālo asambleju. Es apsveicu Ģenerālās asamblejas prezidentu, Drošības padomes un ECOSOC regulārās tikšanās ar mērķi panākt, ka šīs galvenās institūcijas viena otru pēc iespējas labāk papildina. Harta sniedz mūsu darbam galvenās vadlīnijas, un mums tām ir jāseko sadarbības, nevis sāncensības garā. Ieguldīt laiku un darbu konkurencē starp ANO galvenajām struktūrām ir pašnīcinoši, neproduktīvi un izšķērdīgi. Tikai paceļoties pāri šādām iekšējām šķērslām, ANO spēš patiešām pildīt vadošo lomu, kas tai ir jāpilda, lai apmierinātu visas pasaules sabiedrības vajadzības.

Mēs nedrīkstam atstāt novārtā arī Drošības padomes reformu; 2006. gadā tai ir jāklūst atbilstošākai pašreizējai situācijai pasaulē. Lai gan šis aspekts nedrīkst aizēnot pārējos reformu procesa elementus, tā risināšanu nedrīkst arī bezgalīgi atlikt. Šai jautājumā nepieciešams panākt virzību, jo tas sniegtu uzmundrinājumu un papildus grūdienu reformu centieniem kopumā. Drošības padomei ir centrālā loma miera un drošības nodrošināšanā pasaulē. Lai tā būtu patiesi efektīva, tai ir jāiegūst lielāka jauda un darboties griba starptautisku krīžu un spriedzes situācijās, un jārod veids, kā straujāk reaģēt uz bruņotu konfliktu rašanos.

Prezidentes kundze,

Šajā Ģenerālās asamblejas 61. sesijā mums ir jāpieliek visas pūles, lai panāktu progresu Apvienoto nāciju pielāgošanā mūsdienu vajadzībām un izaicinājumiem. Šī būs pēdējā sesija Ģenerālsekretāra Kofi Anana vadībā. Savā pilnvaru laikā Anana kungs ir izcili pildījis vadītāja lomu nākotnes plānu izstrādāšanā un skaidra skatījuma uz ANO mērķiem iezīmēšanā. Tāpēc es izmantoju šo iespēju, lai pateiktos viņam par nenogurstošu nodošanos Apvienoto nāciju lietai un par akūti nepieciešamā reformu procesa ieskicēšanu uzsākšanu. Viņa pēctecis mantos plašu un sarežģītu darba plānu, kuru īstenot būs iespējams, vienīgi visām dalībvalstīm maksimāli sadarbojoties un apliecinot elastību.

Apvienotajām nācijām ir nepieciešams tāds ģenerālsekretārs, kurš būtu gatavs uzklaut un cienīt visu viedokļus, bet kuram būtu arī personīgā drosme virzīt nepieciešamos, taču, iespējams, nepopulāros lēmumus, kas ir nepieciešami visas organizācijas labumam.

Ģenerālsekretāram ir jābūt apveltītam ar vadītāja spējām, redzējumu, godīgumu un objektivitāti. Viņam vai viņai ir jābūt īstam pasaules pilsonim, kurš spēj sajūst cilvēces pulsu. Viņam vai viņai ir jābūt degsmei un atdevei netaupīt pūles, stājoties pretī visgrūtākajiem izaicinājumiem. Šobrīd ANO stāv krustcelēs, un tai ir jāizdara izvēle: stāties pretī 21. gadsimta izaicinājumiem ar visu

dalībvalstu kopīgiem spēkiem vai arī pakāpeniski zaudēt savu ietekmi starptautiskajā sabiedrībā.

Kā daudzi no Jums zina, nesen es paziņoju savu lēmumu iesniegt savu kandidatūru Apvienoto Nāciju Ģenerālsekretāra amatam. Es augstu vērtēju uzticību, kādu man dāvāja ANO ģenerālsekretārs Kofi Annans, ieceļot mani par Īpašo sūtni ANO reformu jautājumos.

Es esmu personīgi apņēmusies risināt ar ANO reformu saistītos izaicinājumus un sekmēt cilvēktiesības, brīvību un demokrātiju, tostarp arī dzimumu līdztiesību. Lai gan puse pasaules iedzīvotāju ir sievietes, neviena sieviete nekad nav turējusi šīs organizācijas vadības grožus. Manuprāt ir pienācis laiks uzskatīt sievieti par nopietnu kandidāti ģenerālsekretāra amatam.

Ir sagadījies tā, ka 20 gadsimta vēsturisko notikumu rezultātā neviens ANO ģenerālsekretārs nekad nav ticis izvēlēts no Austrumeiropas. Taču šis reģions var dalīties bagātīgā pieredzē, kas gūta, izmantojot savas spējas veikt radikālas izmaiņas un panākt progresu pārsteidzoši īsā laikā.

Taču reģionālās rotācijas principam nevajadzētu būt noteicošajam un vienīgajam kritērijam kandidāta izvēlē. Lai gan es dziļi cienu kandidātus, kas no vienas pasaules daļas jau ir pieteikti, izvēles procedūra nedrīkstētu ierobežot citu pasaules daļu potenciālo kandidātu tiesības un iespējas. Es ceru, ka Drošības padomes un Ģenerālās asamblejas izdarītā izvēle balstīsies vienīgi uz kandidātu kvalifikāciju, personīgajām īpašībām un nākotnes redzējumu.

Pasaulei ir nepieciešama spēcīga ANO, un, ja mēs gribam to padarīt tik stipru, cik tai ir jābūt, mums kā vadītājiem ir jābūvē sapratnes tiltus. Mums ir jāuztur dzīvs Apvienoto Nāciju dibinātāju galvenais mērķis - dibinātāju, kuri bija apņēmušies pilni "paglābt nākamās paaudzes no kara posta". To mēs esam parādā saviem bērniem, kuri mantos šo planētu - glābt viņus arī no terorisma, bada un slimību posta.

Izejot no savas personīgās kara bērna un bēgļa pieredzes, savā laikā iepazinusi bailes, aukstumu, zaudējumus un badu, es aicinu pasaules vadītājus glābt no šādas pieredzes visus bērnus, ko vien varam izglābt. Mums ir kopīgs mērķis izplatīt jau tik daudz nāciju sasniegto mieru, brīvību un pārticību tālāk visā pasaulē. Tas ir paveicams, tas ir jāpaveic, bet to mēs varam paveikt, vienīgi strādājot visi kopā.

<https://www.mfa.gov.lv/lv/jaunums/valsts-prezidentes-runa-ano-61-generalaja-asambleja-2006gada-19septembri-nyorka-asv>